

Motocyklisté na výletě, rok 1932. Pumpky, vysoké kožené šněrovací boty, sportovní saka a krátké kožené bundy

Elegantně do nové saisonsy!

Každá příležitost si žádá patřičný oděv. Není to jen přežití či okázalé gesto. Doplnuje, někdy dokonce utváří, tu kterou situaci. Do divadla nepůjdeme v montérkách a podvozek promazávat v obleku. Kdybychom tak činili obráceně, zamotala by se nám kravata do mazacího lisu a z divadla budeme sofort vykázáni. Ano, následující řádky budou pojednávat o dobovém oblečení k veteránům.

Téma je příliš obsáhlé, než aby se dalo zpracovat na stránkách časopisu, natož v jednom článku. Toť námět na knihu – a hodně tlustou! Něco málo

základního si však říci můžeme. Především, že se budeme zabývat výhradně obdobím první republiky, kývaví přátelé nechť prominou.

Pravda, ne každý je ochoten ze sebe „dělat šaška“ jen proto, že vlastní nějakou starou herku, jak mi kdysi vmetl do mailu jeden dobrý muž. Kladu si pak otázku, nedělali též ze sebe šaška, když jede v pikole či ajrovec. Jestli by tedy neměl lepší pořídit si pěkné SUV, případně rovnou hummera, kteréžto aparáty mu výrazně zvednou ego a prodlouží příslušný úd. Samozřejmě, úměrně obsahu motoru a ceně vozu.

Patrně všeobecný vkus u nás stále není na dostatečné úrovni, jak ostatně ukázaly i nedávné prezidentské volby. Všichni nemusí sice holdovat pumpkám, ale přeci jen, jistý styl by to chtělo. Vzpomínám v této souvislosti například na loňský concourse d'elegance v Loučnu. Pořadatelé se snažili o akci srovnatelnou s podobnými ve světě, ale... Podívejme se na libovolné fotografie

Populární závodník Liška na Super X. Pullover s pestrým vzorem, pumpky, vysoké šněrovací boty. Typická výbava motocyklisty-sportovce let dvacátých

Motocyklista-gentleman. Dr. Jiří Foustka zvolil k indianu sportovní oblek (sako, dlouhé kalhoty, károvaný vzor, polobotky). Pro zdůraznění image drsného motorkáře má čepici nasazenou kšiltlem dozadu, což byl oblíbený módní výstřelek jezdců na rychlých strojích

Gymkhana s javičkou, 1933. Pumpky, barevné sportovní podko-
lenky a elegantně nasazený oblíbený baret

Členové Harley klubu při gymkhaně používali jednotné pullovery
s logem

třeba z Pebble Beach. Slušný oděv je tam samozřejmostí, mnohdy přímo předepsán. V Loučni někteří majitelé vozů v ceně X milionů pojali konkurs elegance způsobem, že potkat je takto na ulici, dám jim korunu. Nebo urychleně přejdu na druhý chodník. Alespoň obyčejné sako za pár stovek z výprodeje si snad vzít mohli.

Emil Prádný na BD v roce 1930. Jak vidno, i v deštivém počasí na bahnatém terénu jezdilo se vesele v pumpkách a polobotkách. Frajerská kostka na pumpkách vhodně koresponduje s „odvážným“ motocyklistou, pro více usedlejší činnost by byla zbytečně výrazná

Proč? Dovolím si opět citovat ze svého webu: „Protože jízda se sedmdesáti a víceletým kmetem pro mne stále představuje vzácnou sváteční událost, mám zkrátka pocit, že bych k takovému stroji měl být rovněž příslušně ustrojen. Je v tom jistě také kus úcty k našim předkům, kteří dokázali vyrobit vůz nebo motocykl, jenž stále věrně slouží. Kdybych chauffeuroval v džínách, bylo by to pro ně snad až urážlivé. V neposlední řadě, jedu-li v na takovém stroji, snažím se přiblížit době, která je mně sympatická a svým životním stylem blízká.“

Dojde-li P. T. chauffeur k poznání, že dobové oblečení je pro soulad jezdce a stroje nezbytností, stále není vyhráno. Ačkoliv všichni (odvážně předpokládám) jsme ctitelé filmů pro pamětníky, málokdo si z nich bere příklad. Častěji se veteránista nechává ovlivnit různými pseudo-staročeskými hudebními skupinami typu „Šlapeto“. Nad tím, co jsou někteří schopni na sebe navěsit, zůstává rozum stát. Představu o dobovém oblečení u nich ztělesňuje spojení Ludvíka XIV. s cirkusem Kludský.

„Elegance konec konců znamená: Jednoduchost, účelnost, jakost, nenápadnost, harmonii a styl.“
Muž a elegance, J. Eiselt, 1928

Jak na to? Přesný návod nečekejte. Nevešel by se sem. Stačí však prolistovat pár starých časopisů, navštívit knihovnu, inspirace se dá najít na webu, kde je mnoho poměrně kvalitních stránek o dobové módě. Pořádit

Motocyklista z raných dvacátých let, zde konkrétně z roku 1920. Rajtky, dost možná ex-armádní, jezdecké boty, svetr, sportovní čepice, brýle... Jednoduché, účelné, stylové

K dokonalému gentlemanovi patří i dokonale sedící slušivý klobouk

si něco stylového je překvapivě snadné – a nemusí to stát majlant! I když, v porovnání s cenami veteránů a investicemi do nich je i oblek ušitý u prvotřídního krejčího zanedbatelnou částkou.

Dáme přednost **gentlemanům**, protože, feministky prominou, „staré železo“ je

pořád ještě převážně chlapeckou doménou. Tedy jen stručně, pěkně od hlavy k patě:

Mnozí si rádi zdobí hlavu buřinkou. Snad se jim zdá příznačná do veterána, a tak často ani nehlídá na to, že jim bývá malá. Nu budiž, dobová je. Ovšem, již Laurel a Hardy ji používali jako nástroj komických gagů. Pokud se tedy nechystáte s vozem Benz Victoria na jízdu do Brightonu, nejste londýnský bankovní úředník, ministerský předseda, ev. starší konzervativní gentleman z počátku dvacátých let, volte raději ke své tatičce, pragovce či škodovce klasický **klobouk**, zvaný též Borsalino. Provedení je několik – homburg, fedora, trenchhat atd. Hrubou chybu neuděláte v podstatě s žádným.

Dvacátá léta. Místo zprofanované buřinky je zde „Ukázka pravého anglického tvaru klobouku, hodícího se pro každou příležitost. Proti jiným kloboukům, jež nosíme dosti ležérně, vyžaduje tento korektního nasazení s nepatrným promáčknutím.“ „Trenchhat je klobouk příslušný k trenchcoatu. Jest to sportovní klobouček v jemně sladěných odstínech všech barev. Jeho zvláštností je plstěná stuha, odolávající útokům mokrého počasí.“

Pánové J. Rezler, vynálezce prvního čsl. padáku (nahore, foto 1928), a herec A. Wohlbrück (foto 1936) v roli šoféra Sponera nám předvádějí vzory dokonalých sportovních čepic

Sportovní variantu představuje plochá **čepice** se štítkem, lidově přezdívaná „Bekovka“. Trefit správnou faconu není (dnes) až tak snadné. Především si nevšímejte různých „retro“ huček, většinou využívaných jako reklamní. Mají naprosto nevhodný tvar a jsou nedobově šité. Správná čepice by měla být relativně dost široká, leč pozor, aby z ní nebyl kus na všechny strany plandající látky, připomínající spíše pokrývku hlavy Křemílka s Vochomůrkou. Návod vyšel v MJ 5/2006. Nelze pominout **baret**, zvláště coby doplněk motocyklistů, avšak ten je nutno umět nosit, aby se se chauffeur nezměnil na Pepíka z JZD.

„Baret je nejspanilejší klobouk našeho věku. Baret pružný, mladistvý a nenáročný.“

Štrapacímu obleku ubere strohosti, elegantnímu cestovnímu dodá pikantnosti. Můžete jej obléci k sportovnímu dresu i k vycházkovému obleku. ... V době nepohody, kdy je nám líto vystavit nový klobouk nebezpečí zkázy. Při výletech. Na cesty. Při sportu. Vždy a všude se nám nejlépe osvědčí černý, hnědý, beigový, zelený, modrý baret – baret universum.“ *Salon, 1930*

Motocyklisté a majetníci otevřených vozů sportovních mají k dispozici oblíbenou kuklu, kteroužto možno zakoupit jak v nové více či méně zdařilé replice, tak stále v originále. Stejně platí i pro její nedílnou součást, motoristické brýle. Mějte na paměti, že kukla se nosí výhradně při jízdě; promenádu po náměstí si odpustíme, působili bychom přehnaně a křečovitě „veteránsky“.

S košilí si patrně hlavu lámat nebudeme. Fajnšmekři si mohou obstarat, či spíše nechat ušít, košile s nasazovacím límečkem (především pro období 20. let), my ostatní se spokojíme s prostou konfekcí. Avšak měli bychom vzít v potaz soulad s barvou obleku (zelená košile do modrého obleku vážně nebude výkřikem elegance, spíše nevkus) a jeho vzorkem (nebudeme tedy kombinovat proužek košile s kostičkou saka). Bílá košile je doporučitelný standard, kterým nelze nic pokazit. Ke svetrům apod. je vhodná košile flanelová, s barevným vzorkem.

„Dnes má muž výběr jako nikdy předtím. Jemné košile, které si co do kvality a perfektního střihu v ničem nezadají s ženskými halenkami, se šijí z nejrůznějších látek bavlněných a lněných, polohedvábnych i celohedvábnych. ... Barevná košile ovládla pole na celé čáře a nosí se i k oblekům společenským. ... Zvláštní oblibě se těší košile s přišitým límečkem, a to nejen ke sportu, nýbrž pro celý den.“ *Pestrý týden, 1935*

Vázanka, motýlek apod. nejsou u vysloveně sportovního „ohozu“ podmínkou, ale většinou se bez nich neobejdeme. Motýlek také patří mezi oblíbené rekvizity, patrně pod (mylným) dojmem jeho archaičnosti. Lze jej samozřejmě nosit i ku sportovnímu stylu, pouze je nutno jistě obezřetnosti ve výběru velikosti, tvaru a barev. Rozhodně zapomeňte na zaručeně dobový originál po dědovi, který však pohříchu byl číšník či funebrák! (Premisa neplatí v případě majetníka pohřebního vozu.)

„Mužská košile, která je dnes nejen částí prádelové výbavy, nýbrž i kusem mužské garderoby – od té doby, co muži chodí bez vesty a nenosí šlí – musí být z prvotřídního materiálu a bezvadného střihu. Nejlépe z prachů hedvábí.“ *Rok 1937*

Kukla je stylovou pokrývkou hlavy. Integrálka by mladému nadějnému jawaři přece jen slušela o poznání méně

Stejně je to s kravatou, která ostatně bude vhodná ve většině případů. Barva košile by neměla být tmavší než u kravaty. Značkové či klubové vázanky, jsou-li decentně provedeny (avšak trh je zahlcen kýči), budou příjemným oživením. Barevný soulad je podmínkou a nemusí to být vždy jen oblek (klobouk, košile, boty atd.), nápaditá je kupř. kravata harmonizující s barvou vozu.

S úspěchem lze u neformálních (kupř. turistických) stylů použít hedvábný šátek či šál, avšak pozor, abyste nesklouzli ku čtyřem procentům.

„Nákrčník může být vždy trochu „négligent“ (nedbalý, nekonvenční – pozn. aut.), jak praví francouzský výraz. U nás jsou oblíbeny barvy

Rok 1934. Košile, zvláště sportovní jako v tomto případě, již běžně mají přišitý límec. Elegantní baret posazený do strany

**V kontrastech
je krása,**
příkaz módy a
dobrého vkusu.

Volte proto

k světlému obleku kravatu
Original Sochor Print
ve svěžích, výrazných
barvách.

Kč 12.-, Kč 12-80 a Kč 14.-

Košile nemusí být vždy jen bílá či bez vzorku. Sportovní komplety umožňují daleko větší barevnou a vzorovou variabilitu

Vázanky jsou jediným kusem pánské garderoby, kde se nemusíme bát (vkusné!) velké barevnosti

Třicátá léta. „Bohatá kolekce kravat ke každé příležitosti a každým šatům za pouhých Kč 141.- Vždy krásné a nemačkové kravaty Original Sochor Print stojí jen Kč 12.- až 14.-“

veselé a živé, naproti tomu v Anglii barvy tlumenější. Společenské obleky vyžadují vždy nákrčníků z těžkého hedvábí, k jarním a letním oblekům dobře se hodí foulardové a crepe-de-chinové (druhy hedvábí – pozn. aut.) vázanky a motýlky.“ *Pestrý týden, 1928*

Na řadě je vesta, zhusta špatně nošená. Především, vesta musí krýt pas u kalhot! To, že někde vytáhnete „obnošenou vestu“, do které se dokážete nasoukat, ještě neznamená, že vám padne. Většinou je po zavalitém panu domácím. Tedy, zapnout lze, ale je krátká. Končí nějakých pět a více cm nad pasem, ze kterého na všechny strany trčí „cumel“ košile.

Ve dvacátých letech, skoupějších na barevnost, byla právě vesta (spolu s vázankou) u sportovního obleku jedinou, kde se mohla uplatnit pestrost. Tehdy také byla téměř nutností, i když ne dogmatickou, ve třicátých letech se už na ní striktně

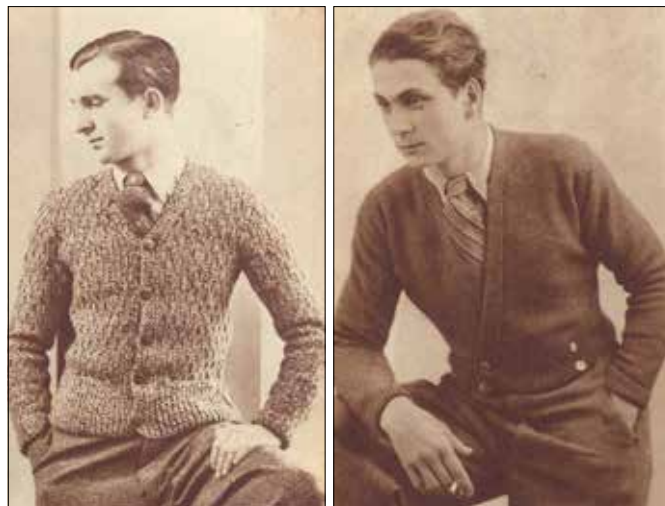
netrvalo. Ovšem stále platí, že sako lze nosit bez vesty, avšak nikdy vestu bez saka! Výjimku tvoří sportovní vesty, u kterých je materiálem i střihem již počítáno se samostatným nošením. Mohou být i s rukávy. Nu, a pak máme vesty pletené (pletenina je v obci veteránské dost podceňována), které se radí spíše mezi svetry.

„Místo usedle měšťácké vesty nastupuje zhusta pletený pullover, a není-li nahrazena ničím, také pro ni nikdo nezaplácne. Silný hodinový řetěz na břiše není již dávno znakem důstojnosti a náramkové hodinky jsou praktičtější a hezčí.“ *Pestrý týden, 1936*

Sweater (pullover) je vůbec pozoruhodným prvkem. S malými náklady, při troše hledání (a štěstí) v běžné konfekci nebo secondhandech, lze snadno vyřešit otázku vrchní části oděvu. Pokud se vám podaří vyhmátnout aspoň trochu kvalitní

Pullover je vhodný i pro (znavené) motocyklisty

Ukázky pletených vest (se zapínáním) a pulloverů (oblékání přes hlavu). Byly velmi populární pro sport, pletené vesty se jako neformální nosily i k denním oblekům. Veteránisté na pleteninu dnes trochu zapomínají

neumělohmotný materiál a inteligentní vzorek, máte vyhráno. Samozřejmě, lze si nechat uplést svetrík na zakázku, třeba s vypleteným logem oblíbeného stroje, což není levná záležitost, cenově se můžete dostat na úroveň zakázkově šitého saka.

„Svetr se nosí ke sportovnímu obleku s pumpkami. Svetr může nahradit vestu jediné u anglického obleku. K svetru se nenosí nastužený límeček ani čistě bílá košile. Svetr se může obléci místo vesty na cesty, do úřadu, na výlet. Z vázanek je ke svetru nejlepší vlněná nebo z pružného, nemačkového hedvábí. Každé vycházkové střevo se k svetru hodí. Ale nikdy lakýrky ... Pán doplní svůj sportovní svetr punčochami z téže vlny a podobně pleteným vzorem na okraji.“ Salon, 1930

„Oblíbené skotské karo provedené v nejživějších barvách se osvědčuje jako příjemná novinka na pánských sportovních svetrech.“ Pestrý týden, 1937

Pojďme na sako. Naštěstí, zde se móda moc neměnila. Základní facon téměř vždy zdůrazňuje (i za pomoci vycpávek) „mužná“ ramena a (třebas jen v názvu) projmutý pas. V polovině dvacátých let vypasování na chvíli ustoupilo a délka saka se zkrátila někdy až do poloviny sedu, od konce dvacátých let se saka opět prodlužují a projímají.

„Móda dnes předepisuje, aby správně oblečený pán pokud možno nejúplněji vyhovoval jakési univerzální představě o ideálním muži, jinými slovy: široká ramena, klenutá hrud, štíhlý pas a štíhlé boky. Toto je zásada a vše ostatní jsou detaily, jimiž ovšem mužská móda nakládá mnohem střídavěji a úsporněji než móda dámská.“ Pestrý týden, 1933

„Z nejvýznamnějších novinek, které móda přinesla, jest menší délka saka, jež sed právě jen kryje.“ Salon, 1926

Můžeme se sice dopodrobna zabývat rozbohem jemných detailů základních „oněch tří módních národních tendencí, které jediné jsou dokonale původní – a sice způsobů anglického, francouzského a amerického“ (Muž a elegance, J. Eiselt, 1928), avšak postačí strohé konstatování, že pravý gentleman se vyznačuje především decentností a neokázalostí. Rozhoduje spíše kvalita látky, vzorek a dokonalé padnutí – a v neposlední řadě mravy. I v sebehonosnějším obleku vám bude stále „čouhat sláma z bot“, pakliže dámě při nastupování do vozu nepodržíte dveře. To jsme však zabloudili k jinému tématu. Základy společenského katechismu raději si nastudovat u Jiřího Gutha Jarkovského, případně u pana Špačka. Literatury na téma etiketa vyšlo v posledních letech dosti.

Elegance je tedy v jednoduchosti! Pakliže zatoužíte přeci jen po ozvláštnění svého saka, pro zdůraznění sportovnosti volte

NA DOVOLENOU!

Slunce, voda, vzduch!

GOLF-SACCO
čistá vlna
KČ 59.-
KASHA kalhoty
KČ 59.-
Celkem: **KČ 118.-**
Za tuto cenu Vás pro léto oblékáme.

Dovolená a prázdniny jsou dobou radosti a krásy... Přizpůsobte se dokonalým oděvem! Užijete všeho dvojnásob!

Navštivte nás!

Nehera
oděvní služba.

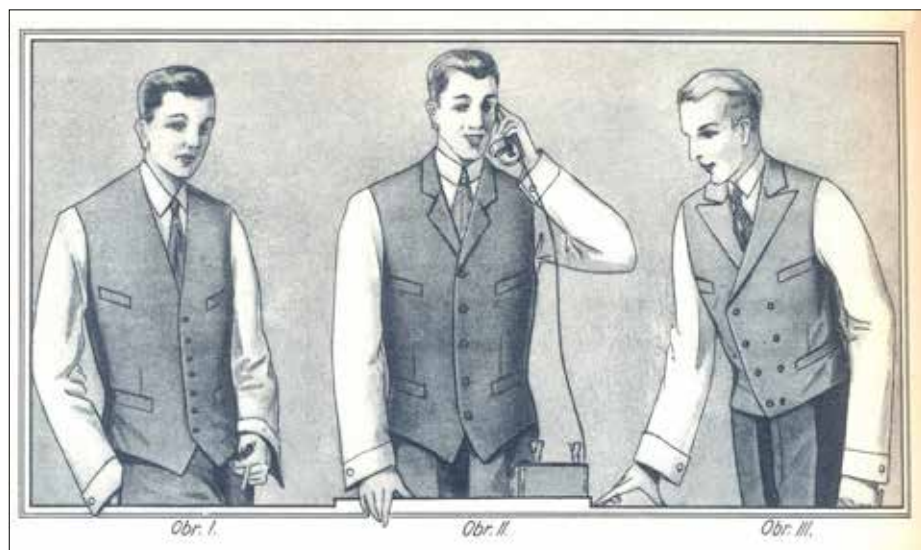
TRICOT-SACCO
pro horké dny z podajně čistě vlněné tricotové látky
159.-

PUMPKY
mohou se nosit podkasané i spuštěné jako golfky
39.-, 49.-, 79.-, 99.-

LEMBRŽEK s pletením
pro chladné a deštivé počasí
99.-

Různé druhy vest pro denní nošení: I. Vesta jednořadová bez límečku, II. Jednořadová vesta s límečkem, III. Dvouřadová vesta s límečkem

raději našité kapsy nežli křiklavé vzory. Jsou jedním z charakteristických znaků sportovních a turistických oděvů, ačkoliv anglická škola jich příliš neuznává. Jelikož probíráme styl československý, směle do nich. U nás byly oblíbené, přestože v pánské módě paradoxně převládaly tendence právě anglické.

Pro vysloveně sportovní sako lze použít další známý prvek, **duťé záhyby** zvané též „kundičky“. Uplatnění našly především na zádech a jejich smyslem bylo umožnit volný pohyb při sportovních aktivitách. Jako

stylistický detail se vyskytují i na kapsách, kde ovšem nemají jiného významu než dekorativního. Je-li nutné sportovní vzhled podtrhnout, aby snad nebylo pochyb, opatříte své sako sedlem. Tedy našitou (všitou, vsazenou) horní částí. Případně ještě našitou manžetou na rukávu, zakončenou stahovacím páskem. Při takové úpravě však mějte na paměti, k jakému vozu se takto miníte vyfáškovat (R-R by chtěl přeci jen něco více důstojného) a zda na ni máte postavu (prostorově výrazní chauffeuři budou vypadat přinejmenším směšně).

Jednoduché sako z vlny se sportovním vzorem. Konec let třicátých. Je zde dobře patrné typické prožití v pase, přiléhavost přes boky a akcentovaná ramena

„Bude-li muž bledý pro své oblekové látky voliti barvy zelené, které koloritu jeho pleti nesvědčí, bude jednati stejně nerozumně jako muž tlustý, jenž si libuje v nápadných látkách kostkovaných, které jeho „embonpoint“ jen rozšíří.“ Muž a elegance, J. Eiselt, 1928

Ve dvacátých letech byla saka i sportovně-turistických modelů vždy standardní délky, ve třicátých v této kategorii vznikly zkrácené verze do pasu, **Lumberjack**

Druhá polovina třicátých let, vzory sportovních látek

První krátké sportovní bundy do pasu, tzv. Lumberjack, se začaly objevovat koncem dvacátých let jako vysloveně sportovní oděv, kupř. na lyže, horskou turistiku apod.

Lumberjack zakončený v pase na stažení a provedení s „dopasováním na míru“

(název odkazuje na původ z dřevorubecké pracovní haleny). V pase často stažené kupř. pleteným lemem či pásky. Jakási kombinace vesty, saka, bundy... Většinou mívá **přepínací klop**y, tedy klop, které se dají překřížit a zapnout pod krkem, což je praktické do otevřeného vozu nebo na motocykly. Jednak netáhne na krk, ale hlavně klop ve větru neplápolají a nefackují chauffeura.

Za sportovní sako, ač původem lovecké, lze označit také **Norfolk**. Oproti běžnému je šit volněji, se sedlem a případně složenými záhyby, má menší klop, ale hlavně vzadu dragoun nebo úplné přepásání, což je charakteristický znak. Oblíben byl po celé meziválečné období a přetrval až do padesátých let. V cizině se norfolky vyrábějí dodnes, takže po chvíli čmouchání na Internetu lze pořízení dobového oblečení vyřešit několika kliknutími myši. Většinou se nosí v kombinaci s rajtkami, ev. pumpkami, dlouhé kalhoty jsou však také možné.

Od poloviny třicátých let nebyl Lumberjack zvláštností ani ve dvouřadovém provedení. Model Christopa a jeho replika z roku 2008 (kravata v barvě vozu)

Saka mohou být jednořadová i dvouřadová. Nelze přesně určit, kdy a k jakému stylu se hodí. Záleží vždy na střihu, modelu, provedení, postavě. Obecně se má za to, že dvouřadová saka jsou vhodná spíše jako důstojnější, společenější, patrně s ohledem na jejich vývoj z uniformy, nicméně

ani krátké sportovní dvouřadové modely nejsou ničím mimořádným.

„Sako dvouřadové, uplatňující se stále více, je vhodné především pro štíhlé a vyšší postavy. Jest poněkud delší a v ramenou dosti široké, zatím co zadní jeho část jest zpracována tak, aby

Ve třicátých letech byl již Lumberjack plnohodnotným oblekem sportovního charakteru. Rok 1934

po stranách postranních švů vznikl mírný záhyb. Ramena rovná, pas projmutý a k bokům přiléhající, klopý dosti široké.“ Pestrý týden, 1934

Hupky do kalhot! Samozřejmě, správně bychom se měli prvně věnovat těm dlouhým, ovšem z veteránského hlediska nepochybně musí dostat přednost **pumpky** (knickerbockers). Jsou považovány skoro

Jeho královská Výsost vévoda z Edinburghu, princ Philip, vláčí za sebou poněkud znuděnou princeznu Anne. Za tímto účelem si oblékl typický Norfolk

Norfolk je druh sportovního saka, původem loveckého, jehož typickým znakem je přepásání; dále pak sedlo, našité kapsy, svislé prošití apod.

za uniformu milovníka historických samohybů. Stran materiálu a vzoru pro ně platí stejné, co bylo řečeno u saka, se kterým by měly tvořit harmonizující celek. Není bezpodmínečně nutné, aby byly vždy ze stejné látky, zvláště pro období let třicátých. Z různých barev a vzorů lze vytvořit zajímavé kreace, které, máme-li více takových kompletů, dají se s úspěchem kombinovat.

Pumpky se jako sportovní kalhoty prosadily od roku 1925. Délka (a šíře) není definována, záleželo pouze na vkusu toho kterého gentlemana. Za standard bychom mohli považovat anglické **plus-fours**, kteréžto ji v názvu přímo naznačují. K délce běžných kalhot přidáme čtyři čísla, tedy čtyři palce, tedy 10 cm. Dole stáhneme gumou či páskem s přezkou, podkasáme – voilà, zážrak je hotov!

Z vlastní zkušenosti bych dodal, že příliš krátké pumpky budou omezovat pohyb a vůbec se nepříjemně nosit, příliš dlouhé jsou sice jistou frajeřinou, ovšem třeba v kombinaci s velocipédem, pakliže nemá kardanový převod, mohou jejich nositeli přivodit horké chvíle. Mně při jízdě na motocyklu vlály tak statečně, až se do nich o horký válec vypálila díra velikosti dlaně.

Eventualitou k pumpkám jsou **rajtky** (breeches). Vyjma úderných vojenských oddílů nebývají na srazech příliš k vidění, což je škoda. Z dnešního pohledu mohou působit komicky. Uzoučké přiléhavé nohavice přes kolena až skoro do půlky stehů a pak obrovský balón. Přesto jsou prvkem ryze dobovým, nejen na koně, ale i pro běžné nošení. Často byly oblíbené u motocyklistů, zvláště ve dvacátých letech, coby

„armádní přebytky“. Lze je nosit s grácií a já bych se za rajtky přimlouval.

Nezbytnou proprietou k pumpkám jsou **podkolenky**. Tedy, nezbytnou jak pro koho. Není ojedinělým zjevem uzříti chauffeura, jenž si dokonce opatřil cosi jako pumpky, což ho patrně tak finančně vyčerpalo, že se na fusekle nezmohl. Holá chlupatá lýtka a bosé nohy v moderních žabkách – to je prostě eklhaft, nemající s prvorepublikovým gentlemanem vůbec nic společného! Bohužel, sehnat dnes u nás podkolenky s rozumným sportovním vzorem je takřka nadlidský úkol. Ještě před pár lety se vyráběly, ale všechny pletárny již krachly. Naštěstí se dají při troše hledání najít stylové jednobarevné, ladící s oblekem (pokud možno NE bílé, ty snad jen k lehkým letním bílým plátěným pumpkám).

Vládnete-li jazykem anglickým, doporučuji napřít pozornost k britskému **e-bay**. Konservativní Angličané stále mají vzorované podkolenky v šatníku, cena se pohybuje kolem dvou liber za pár. Ostatně, tamtéž se dá pořídit mnoho zajímavých kousků garderoby, mnohdy i zachovalých originálů.

Rajtky jsou sice původem pro jízdu koňmo, ale nosily se i jako běžné kalhoty. Rok 1936, Edvard Beneš s chotí na procházce v Sezimově ústí

Známa fotografie V+W na cestách. Rok 1930. Pan Voskovec nám dokazuje, že pro šířku a délku pumpek není pravidel a řídí se vkusem majitele. Zde byl vkus opravdu široký!

Dva příklady sportovního obleku s pumpkami. Pán vlevo je více „usedlý“, model vpravo je o poznání sportovnější (károvaný vzor, našité kapsy s dutými záhyby atd.)

Na kalhotách nebudeme hledat nic složitého. Střih byl trochu jiný než dnes, ale podrobný návod by zabral mnoho místa. Necháte-li si ušít klasické kalhoty (s pasem „do pasu“, žádné moderní bokovky!), jen

Žoviální „pan domácí“ je sice poněkud seladonem, ale ukazuje nám důležitý prvek, a to délku vesty. Všimněte si, prosím, že plně kryje pas a zapínání kalhot, tedy nikde mu netrčí košile!

s trochu širšími (volnějšími) nohavicemi, dole se záložkou asi čtyřcentimetrovou, délkou k podpatku boty (nebo o trochu výše), máte vystaráno.

Oděv motocyklisty s rajtkami, dvacátá léta

„Čsl. rohovníci cestují ke svým zahraničním zájezdům vzduchem. Champion Pepa Hampacher u letadla mezinárodní letecké společnosti v Praze.“ Jak vidno, i takový sportovec, jakým bezesporu boxer-champion Pepa je, spokojí se s prostým oblekem, jehož jediným atributem sportovnosti jsou pumpky a pletená vesta. Rok 1931

„Kalhoty jsou spíše širší, s manžetami a tak dlouhé, aby dole na botě tvořily mírný záhyb.“ J. Bohutínský, 1933

„Derby-dress: Jednořadové sako, mírně v pasu prořezané, kolem boků přiléhavé, klopky hrotem vzhůru o průměrné šířce 10 cm. Sako jest střední úměrné délky. Šířka kalhot v kolenech

„Jemné proužky, letos velmi módní, uplatňují se dobře i na sportovním obleku.“ Rok 1932

54–56 cm a dole 44–46 na botu. Nosí se se záložkami nebo bez nich.“ Salon, 1928

A jsme na zemi! **Boty.** Prostě zajdeme do obchodu s obuví a koupíme je. Ne, nežertuji. Současná módní retro vlna nám celkem vydatně pomáhá. Sám mám

Opravdová sportovní klasika pro mladé (alespoň duchem) a štíhlé. Stejnou barevnou kombinaci podkolenek a vesty asi sotva seženete, ale šikovná pletarka si jistě poradí

krásné perforované kožené baťovky, které až na malinko ostřejší špičku vypadají jak koupené před osmdesáti lety. Dobře se dá občas pořídit u Deichmanna, a za velmi slušné peníze. Nádhernou, leč poněkud dražší klasiku nabízí Classic Shoe na pražském Újezdě. Perforované polobotky se hodí ke každému sportovně-cestovnímu obleku, pro „důstojnější“ model k luxusní limuzíně možno zvolit hladké polobotky. Lakýrky jsou víceméně vhodné jen k tmavým večerním společenským oblekům, tedy se jím vyhněte.

Páni **motocyklisté** jsou na tom hůře. Originální vysoké šněrovací boty či

Takhle nějak mají vypadat oblíbené veteránské dvoubarevné botky. Ovšem, jak stojí u jejich popisku: „Dokonalé boty pro letní lázeňské procházky a pláž“

Konec třicátých let. Baťův model: „Pohodlné sportovní boty pro auto-weekend“

„Bílé pánské polobotky nejsou přepychem, patří k letní eleganci a letnímu pohodlí. Dnes, kdy se nosí tak hojně plátno bílé i barevné, kdy se z něj šijí pro muže obleky lázeňské i sportovní, je taková bílá polobotka nezbytným doplňkem.“ Rok 1933

„Nutným doplňkem sportovního obleku je pevná a elegantní sportovní polobotka, jejíž dvojitá podešev vzdoruje každé námaze. Model Baťa z pevné maštěné kraviny se silnou dvojitou podešví, správná obuv k vašemu sportovnímu obleku.“

ve dvacátých letech používané klasické jezdecké holinky jsou sice občas k vidění na burzách, v inzerci a bazarech, většinou však bývají malé a chatrného stavu. Pak pomůže pan Podroužek v Pyšelicích nebo pan Kvasnička z Brna, kteří vám spíchnou nádherné botky na zakázku, ale něco to holt stát bude. Zajímavou proprietou, řešící problém vysokých motocyklistických bot jsou pro dvacátá léta **kožené kamaše**. Dají se sehnat na burzách, zádrhelem opět bývá velikost. Zakázková výroba je také řešením, rozhodně levnějším než celé boty.

Když už jsme u těch burz: Není to tak dlouho, co ty naše zaplavily laciné retro-polobotky, kvalitou na úrovni bot do rakve. Designově sice nejsou až tak velká hrůza, ovšem nehodí se absolutně

ke každému obleku, jak je zhusta praktikováno. Mají svůj vzor v lázeňském stylu. Každopádně, když z padesáti chauffeurů na srazu jich čtyřicet má stejné botičky, není to úplně ideální. Možná-li, prosím, pořídíte si jiné.

Nyní jsme vkusně vymóděni, už jen navléci **kabát**. Na výběr máme opět několik možností, jenže najít v bazaru dobově schopný není vůbec lehké a nechat si ušít levné. Vzhledem k předpokládanému omezenému využití asi i zbytečné. Kolikrát se do něj zahálíme? Přiznávám, že sám ho nemám, na ukončení sezony v sychravém podzimu si беру klasický kožený mantl z padesátých let, který naprosto vyhoví. Stále jich je plná inzerce, ačkoliv kvalita a zachovalost jednotlivých kusů klesá, zatímco cena nesmyslně stoupá.

„Moderní pánská vycházková polobotka, jemně zdobená, v barvě hnědé a černé. Model Baťa.“ U Bati je vedou stále...

Trocha luxusu: „Ukázka ideálních orig. anglických polobotek. Tato obuv, nejoblíbenějšího tvaru v Anglii, je zhotovena z kvalitní kůže Sportive-Calf. Výhradní prodej Papež – obuv, Národní tř.“

Na počátku dvacátých let motocyklisté často používali místo vysokých jezdeckých bot kožené kamaše, tedy jakési chrániče, přitažené k lýtku pásky. Boty pak zůstávaly pouze kotníkové, nebo dokonce jen polobotky

„Sportovní plášť bleděhnědý, dobrého standardu.“ Rok 1932

Tancredi Pasero, člen Metropolitan opery, s chotí na palubě zaoceánského parníku v roce 1935. Zcela jednoduchá forma kompletu s pumpkami. Sako prosté jakýchkoliv sportovních atributů. Důraz je kladen na kvalitu látky a dokonalost střihu. Tedy, netřeba pro oblek do veterána hledat „šlapeťácké“ šílenosti, tato decentnost budí příkladem

„Oskar Nedbal s chotí před hotelem De Saxe po autotuře Bretaní.“ Pan Nedbal na cestách automobilem (1928) může posloužit jako vzor dobře oblečeného korpulentního staršího gentlemana. Žádné barevné výstřelky, žádné kýčovitě doplňky, pouze kvalita látky a um krejčího

Dr. F. Marek, vyslanec rakouský v Praze 1925. Všimněte si, prosím, že i Jeho Excelence k „civilnímu“ obleku nenosí cylindr, buřinku apod.

Kabáty sice tak často nevyužijeme, ale zmínit se o nich jistě musíme. Model dvouřadového raglánu J. Hausner, Brno

„Populárním podzimním a zimním kabátem pro svoji praktičnost zůstává raglán. Předpisuje se dvouřadový, k zapínání na 3 knoflíky, dosti široký, vzadu na pásek (dragoun) a dole rozstřižený. Pracuje se z šedých a tmavě šedých látek.“ Pestrý týden, 1933

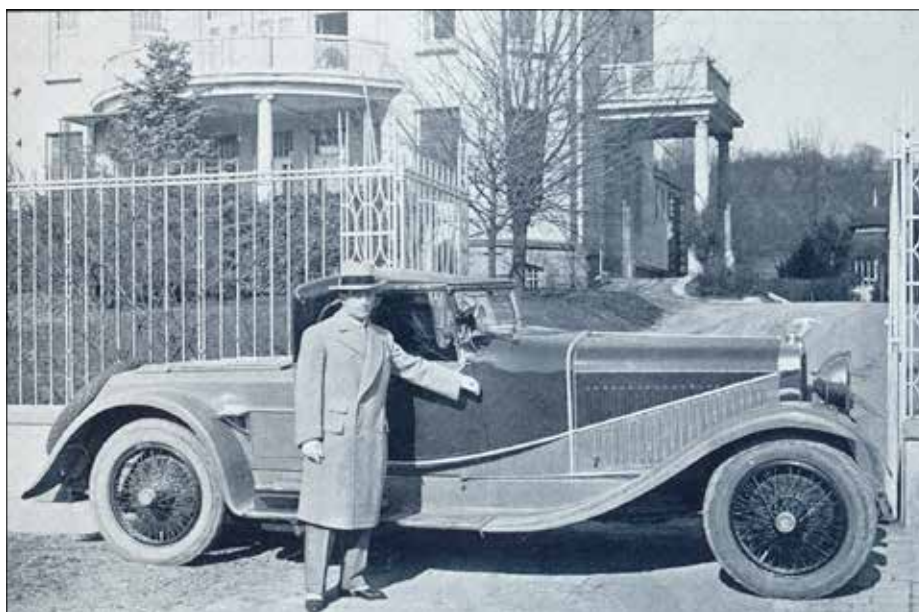
„Trench coat, velmi oblíbený v Anglii, je zhotoven z impregnovaného plátna a má několik druhů vpínacích podšívek. V podstatě je to sice plášť velmi praktický, ale spíše než pro město se hodí pro pobyt na venkově, automobilismus apod.“ Muž a elegance, J. Eiselt, 1928

Zbývá se jen zmínit o **doplňcích**, z nichž především nutno vypíchnout **rukavice**, neodmyslitelně patřící ku gentlemanovi. Z jemné, barevně vhodně volené kozinky (hnědá, beige, šedá apod.) se hodí vždy a všude, i kdybychom je měli neoblečené jen elegantně držet v ruce. Mimochodem, gentleman nikdy nepodává ruku v rukavici! Na motocykl pořídíme bytelnější, s manžetou, zde je opět dobrým zdrojem burza a policejní přebytky, ze kterých se dá vybrat.

Jmenovat možno ještě kupř. šál, hodinky, spony na kravatu, manžetové knoflíčky,

Ukázky různých modelů obleků poloviny třicátých let

Rok 1928. „Ředitel L. Lambert z Brna u 100 HP Hispano-Suiza-Roadster. Model šedivého svrchníku: Jan Hausner, Brno“

případně hůl či deštník. Vždy bychom však měli mít na paměti, k jakému stylu hodláme ten který doplněk použít. Mladík v pumpkách u vozu Aero 662 bude s hůlkou vypadat jak pitomec, zatímco staršímu gentlemanovi od větší limuzíny dodá na důstojnosti (pakliže s tím klackem bude umět zacházet).

Nosí-li kdo brýle, nepochybně se bez nich neobejde ani u veterána. Nepoužijete-li kontaktní čočky, které problém dobovosti eliminují, nejvhodnější budou klasické „lenonky“, které se používaly i jako čistě sluneční brýle. Moderní hranaté „yuppie“ brýle pod kloboukem vypadají vážně otrěsně!

Nevyhnutelná „moderna“ u motocyklistů je helma. Na svižný super sport se ke kůži dá nasadit klasický „žalud“ nebo podobná helma z bohaté retro nabídky. Horší je to v případě stokubíkových motokol, řemenáčů apod. Osobně v takovém případě preferuji jízdu bez helmy,

Nezbytným doplňkem elegantního gentlemana jsou rukavice

Hodinky na řetízku v kapsičce vypadají „veteránsky“. Jejich výhodou je, že postačí jen ten řetízek, ukončený špuntem (čehož jsem byl několikrát svědkem), avšak hlavně pro třicátá léta budou vhodnější hodinky náramkové

„Pán má kombinaci golfsaka a kasha kalhot. Sako je moderního károvaného vzoru na tři knoflíky. Model Nehera.“ Rok 1938. Všimněte si rukavic

„Přísně účelný a prostý jest cestovní úbor, zato však materiálem a perfektním střihem řadí se mezi nejelegantnější.“ Rok 1936

Vlasta Burian v reklamním filmu *Tři muži na silnici* (slečnu nepočítáje). Sako jednoduché elegantní formy, zapínané na jeden knoflík. (Mimochodem, jednořadové sako, má-li tři knoflíky, zapíná se toliko na prostřední, při dvou knoflicích pak jen na vrchní. Málokdo však toto pravidlo ctí.)

„Sportovní oblek z módní kostkované látky.“ Rok 1936. Trochu „dandyovský“, leč mladým perspektivním sportmenům jistě bude slušet

vycházejí z předpokladu, že ochrana má být úměrná nebezpečnosti. Jenže v dnešní předposrané době, kdy „vyšší moc“ neustále bdí nad naším blahem, pokládá nás a priority za nesvéprávné bytosti, vás na mnohých akcích bez moderního škopku rovnou vykáží ze startovního pole. Pak nezbyvá než resignovat, podvolit se násilí a zkazit si image.

Zvláštní pozornosti zasluhuje fajfka. Ano, vím, že správně bych měl použít výrazu **dýmka**. Jenže mám na mysli opravdu fajfku, kterou se mnozí dobově vylepšují, patrně podle hesla „Čím víc archaičtější, tím víc veteránské“. Snažně prosím, fajfku s půlmetrovou troubelí a porcelánovou hlavičkou nechejte Krakonošovi, tomu sekne přeci jen více, a zapalte si raději Dunhillovu bentku. Ovšem jen v tom případě, že ji opravdu kouříte, byť třeba svátečně. Stejně platí o doutníku a viržinku. Věřte, že falešný kuřák se snadno pozná a vzbudí jen pobavené úšklebky. Asi jako když herec bez sebemenšího vztahu k hudbě předstírá hru na housle.

Ono je vůbec dobré zvážit, v čem a kam pojedeme, a k tomu ladit styl. V cylindru do cyclecaru a v rajtkách do Coupe de Ville to přeci jen nebude ono. Četník, voják, hasič u stříkačky, ale třeba i pekař sedlající obchodní tříkolku budou vítaným zpestřením akce; gangster v křiklavě proužkovaném obleku, opírající se o samopal před Fordem A, vzbudí přinejmenším rozpaky. Stejně trapně bude působit muž, sice vkusně a decentně oblečený, avšak s vlasy do půli zad, dredy, piercingovým kroužkem

v nosu jak od dobytčete nebo tetováním přes půl huby. O tom, co z té huby kolikrát vypadne, nemluvě. Toť vše je pouze otázkou vlastní soudnosti a vrozeného vkusu, k tomu vám žádná sebeobsažnější literatura nepomůže.

„... krejčovské oněch mas přemrštují modu, čímž zabíjejí naprosto ideál elegance. Působnost střizlivosti jest jim nedostiznou, nahrazují ji tedy hrubou nápadností a výstřednictvím. Nemajíce smyslu pro účinek celku, dávají vynikati přehnaným detailům a jednoilivostem. „Gentleman šatí se tak, že ho lidé přehlédnou, dandy (floutek, hejsek – pozn. aut.) tak, že se za ním ohlížejí.“ Tato slova Oscara Wilde mohli bychom ještě doplniti poznámkou: „Pepík Havlík strojí se tak, že ho lidé sice nepřehlédnou, ale rozhodně se za ním neohlížejí.“
Gentleman, 1924

Jak již bylo řečeno, důležitou roli hraje **materiál**. I kdyby váš oblek měl úžasnou faconu, dokonale ho zabije na dálku svítící umělostina. Kvalitní vlněné látky se dají sehnat, ovšem cena odpovídá kvalitě. **Vlna** byla upřednostňována coby „záruka jakosti látky“, **bavlna** však též vyhoví. Dnes podceňovaným materiálem je **manšestr**, snad že působí moc moderně. Opak je pravdou, pro sport je to látka vskutku ryze dobová!

Možností je více, dnes se dělají mnohé směsi i v kombinaci se syntetickým vláknem, což vůbec nemusí znamenat, že se takové látky máte zdaleka vyhnout. V konečném výsledku mohou být velmi elegantní a peněženka vás za ně pochválí.

Hrdý majitel Pragy Piccolo odkudsi z hořovického okresu. Příklad běžného obleku k běžnému vozu, bez módních a veteránských výstřelků

„Moderní látky jsou barveny velmi diskretně. Vzorkování děje se spíše technikou protkávání než efekty barevnými, které jsou lehce nadechnuty, takže základního tonu neruší. Jako barvy en vogue jest jmenovati šed, hněd a modř.“
Salon, 1926

Dvacátá léta si mnoho nepotrpěla na barevnost, oživení umožňuje většinou jen vesta a vázanka. Třicátá léta jsou na tom výrazně lépe, dávají větší prostor pro barevnou škálu a vzájemné kombinace. (Což rozhodně neznamená onu často vídanou klaunskou pestrobarevnost!)

„Muž, kladoucí váhu na dobré oblékání, je již syt šedivých odstínů a jednotvárného vzorkování a žádá živé vzory a větší barevnost, čemuž třeba se přizpůsobiti při sestavování kolekci. ... Převládají široké pruhy, protkané barevnými efekty. Také kárované látky jsou vkusně provedené. Mimo těchto nápadných látek jsou také klidnější a solidnější vzory, jako tečkovaní, fiškret a t. d. ... Výběr barev jest bohatý. Obzvláště modrošedá, ocelověšedá, modrozelená a zelená, vedle nich hnědá v nejrůznějších odstínech. Pro sportovní obleky jsou nejoblíbenější vzorky s uzlíkovými efekty.“
Dle míry, 1936

Na skok do Ameriky: „Pánská móda propagovaná na letošní (1936) jarní výstavě amerických krejčovských domů v Chicagu.“

Tímto bychom mohli pánskou společnost opustit a přejít ku krásnější polovině lidstva. Těžko říci, proč mnohé dámy, v domněnku zaručeně elegantního a jedině správného dobového oblečení, nasadí si čelenku s pštrosím perem (případně z jakéhokoliv jiného dostupného opeření), oblekou se do čehosi mezi kombiné, zástěrou od plotny a velké večerní, dozdobí kýčovitým secesním paraplíčkem z vietnamské tržnice a vyrazí na plac. Připustíme-li vzdálenou, ale opravdu jen velmi vzdálenou možnost dobovosti, pak jediné jako vzor laciné poběhlce ze žižkovského šantánu.

Dámská móda je mnohem pestřejší a komplikovanější, že je otázkou, zda se dá vůbec zpracovat do jednoho či dvou článků v časopise. Bylo by vhodnější vydat samostatnou brožuru, když ne přímo knihu. Nicméně s tímto nápadem jsem nepochodil. Prý by to bylo nerentabilní, dobové oblečení zajímá jen málokoho atd.

Výhledově se mohu pokusit o pár řádků článku podobného, jako je tento, nejsem však sto P. T. čtenářstvu říci, kdy (a zda vůbec) vyjde. Nechtě si tedy dámy zatím prolustují dobové časopisy, zhlédnou něco filmů pro pamětníky, přečtou pár knížek. Z českých lze doporučit kupř. díla pí Kybalové či Uchalové.

Text: Vojtěch Švarc

Foto: dobový tisk (Pestrý týden, Salon, Gentleman, Dle míry, Herrenjournal atd.), archiv Dalibora Feurereisela, archiv autora

JAK CENÍTE SVÉ OČI?

Stojí Váš zrak za to, abyste si trochu připlatili na bezpečnostní brýle z nerozbitného skla?

SPORTOVNÍ BRÝLE TRIPLEX, vzor 4 s imitací želatiny, kulatá skla v průměru 40 neb 45 mm. Cena Kč 60.—.

TRIPLEX, vzor 2 s imitací želatiny. Postranní chránilka, raménka rovná neb zahnutá. Kulatá skla o průměru 40 či 45 mm. Cena Kč 80.—.

TRIPLEX, vzor MB, malý hrnkovitý tvar, lemovaný koženinou. Cena Kč 75.—.

RESISTAL WYD, orig. americké brýle z nerozbitného skla s kuželnou obrubou. Cena Kč 70.—.

T. No. 1240. Můžete Vám ukázat brýle, které zachránily jeden či více zraků. Hliníkové obrouby byly závažem zničeny a sklo s kancou rozbita. Sklo se nerozbilo. Ohrožený základem se bylo určitě rozbitím a bylo vráceno jen do oka.

Tyto a mnohé jiné druhy na skladě má **ING. F. MAŘÍK, Praha-Smíchov, Nádražní 46.**